

TİCARİ İŞLETMELERDE TEMSİL:

HER ŞEY İMZA SİRKÜLERİ DEMEK DEĞİL!¹

“Temsil ve ilzam” yetkisi, imza yetkilisi, “imza sirküleri” gibi kavramlar hepimizin günlük hayatta çok sık karşılaştığımız ticari/hukuki kavramlardır. İş hayatındaki hemen herkesin bu kavramlar hakkında bilgisi mevcuttur. Hemen herkes bir şirketi borç altına sokabilmek için “imza sirkülerinde imza yetkisi” olması gerektiğini bilir.

İş yaşamında ve hatta özellikle günlük yaşamda yaptığımız işlemlerde muhataplarımızın tüzel kişilikler olduğu bir vakıdır: şirketler, belediyeler vb. Şirketleri borç/sorumluluk altına sokabilmek için imza sirküleri ile yetkilendirilmiş olmak gerektiğine göre yaptığımız işlemlerde muhatabımız bir şirket (veya başka bir tüzel kişilik) ise karşımızdakinden her işlemde imza sirküleri mi isteyeceğiz? Bu, hem hayatın olağan akışına hem de ticari teamüllere aykırı bir duruma yol açacaktır. Hukuk bu nedenle “kamu ile ilişki içinde” olunan ticari faaliyetlerle ilgili olarak “ticari işletme” kavramını ortaya koymuş ve ticari işletmelerin faaliyetlerinde temsil konusunu farklı şekilde düzenlemiştir.

Alışveriş yaptığımız her işyeri, bakkal, kasap, manav gibi esnaf faaliyeti gösterenler hariç, teknik anlamda ticari işletme olarak nitelenir. Hatta, konuya sadece alışveriş açısından değil, banka şubesinden, otele, seyahat acentasından SPA merkezinde verilen hizmete kadar geniş bir pencereden bakarsak ticari hayatın “kamu ile temas halindeki” kısmının ticari işletmelerden oluştuğunu söyleyebiliriz. Para kazanma ve kâr elde etme amacı ile esnaf faaliyetini aşarak² bireysel emeği ile faaliyet göstermenin ötesinde, devamlı ve bağımsız çalışma gerçekleştiren, özgün fiziki bir ortamda organize edilmiş işyerlerini ticari işletme olarak adlandırabiliriz.³Ticari işletme kavramı 6102 sayılı Türk Ticaret Kanununun ilk kitabını oluşturmaktadır.

¹ Avukat S. Elif ALTAŞ // Ünsever Hukuk

² Ticari işletme ile esnaf işletmesi arasındaki sınır Bakanlar Kurulunca çıkarılan kararnamelerde gösterilmektedir. (TTK, mad.11/2)

³ Ünsever İlker, Boğaziçi Üniversitesi Turizm İşletmeciliği Ders Notları, s.27

Uygulamada ticari işletme ile esnaf işletmesinin ve ticari işletme ile şirket kavramlarının birbirine karıştırılması nedeniyle yanlış hukuki çıkarımlar yapıldığını görmekteyiz. Hâlbuki ticari işletme faaliyeti esnaf işletmesi faaliyetini aşan, daha profesyonelleştirilmiş, özgün ve sınırları resmi makamlarca belirtilen bir çalışmayı ifade eder. Burada emek ve sermaye bir araya getirilerek esnaf faaliyetini aşan bir organizasyon gerçekleştirilmektedir.⁴Örneğin Kaş'ta 4 odalı evinin iki odasını pansiyon olarak çalıştıran ve ilgili hizmeti eşi ve çocukları yardımı ile veren kişinin faaliyeti esnaf işletmesi faaliyeti iken; 50 yatak kapasiteli, 15 çalışanı olan bir konaklama işletmesi ticari işletme niteliğindedir.

Aynı şekilde “şirket” kavramı ile “ticari işletme” kavramları da farklıdır. Ticari işletme, bir pazardaki talebi karşılama ve bu yoldan kâr elde etme amacı güdülen, fiili olarak ticari işlemlerin gerçekleştiği, fiziki olarak bir ticari faaliyet türüne göre örgütlenmiş “işyeri”dir. Bir başka deyişle ticari işletme, bir malvarlığıdır. Şirket ise, bir veya daha fazla gerçek ve/veya tüzel kişinin bir araya gelerek emek ve/veya malvarlıklarını müşterek bir amaçla ve bir sözleşme çerçevesinde birleştirmeleri sonucu ortaya çıkan tüzel kişiliktir. Şirketler ticari işletmelerin sahibi olarak karşımıza çıkarlar. Ticari işletme ile şirket arasındaki ilişki malvarlığı ile sahibi arasındaki ilişkidir. Elbette gerçek kişi tacirler de ticari işletme sahibi olabilirler. Burada vurgulanması gereken husus, her ticari işletme sahibinin “tacir” olduğu ve işlemlerinde hukuken tacirlere özgü kurallara bağlı olarak değerlendirileceği hususudur.

Yukarıdaki anlatımdan da anlaşılacağı üzere; ticari işletmelerin tüzel kişiliği yoktur. Ticari işletmeler ister gerçek kişilere isterse tüzel kişilere ait olsunlar, ticari temsilci ve/veya ticari vekil aracılığı ile işletilirler.

Ticari işletmede temsil ile şirketlerin temsili farklı hukuki özellikler taşır.

Bir şirketi, şirketin ortaklarından oluşan genel kurul tarafından seçilen, temsil ile yetkilendirilmiş yönetim organı temsil eder. Şirketi temsil etmesi için yetkilendirilmiş kişilerin isimleri ve imzaları noterden onaylanarak ticaret sicil müdürlüklerince tescil edilir, kayıt altına alınır ve ticaret sicil gazetesinde aleni olarak ilan edilir. İşte, kendisine yetki verilen kişinin tüzel kişiliği nasıl temsil edeceğini gösteren bu belgeye imza sirküleri denilir.

Aleniyet söz konusu olduğu için şirketleri imza sirkülerinde belirtilen yetkililer dışındaki kişilerin imzaları ile borç altına sokmak mümkün değildir.

---

⁴ Demirkapı Ertan, Ticari İşletmenin Tespiti Açısından Esnaf İşletmesi Kavramının Değerlendirilmesi, Gazi Üniv. Hukuk Fakültesi Dergisi, 2013/1-2, s.380

Ticari işletmelerde ise durum bambaşkadır. *“Ticari işletmelerde yetkili görünen kişi yetkili görüldüğü kadarına yetkilidir.”*⁵Örneğin, X marketler zincirinin kasiyeri markette bulunan rafları satmaya yetkili değildir. Böyle bir işlem yapsa bu geçersiz olur. Ancak markette satışa sunulan her türlü ürünü satmaya, fatura düzenlemeye, para tahsil etmeye yetkilidir. Kasiyerin bu satışlar sırasında yaptığı işlemler geçerlidir ve marketin sahibi olan şirketi (tüzel kişiliği) bağlar. Bu yetki için herhangi bir hukuki işleme, imza sirkülerine ihtiyaç bulunmamaktadır.

Yine aynı şekilde bir rezervasyon talebine karşı confirmasyon veren kişi otelin resepsiyonisti ya da satış sorumlusu gibi görünüşte ve hayatın olağan akışına uygun olan yetkili bir çalışan ise söz konusu işlem geçerlidir. Bu kişinin stajyer, nöbetçi vb. olsa dahi o anda resepsiyonist olarak görevini yapıyor olması yeterlidir, rezervasyona konu işlem isterse yüzbin TL’lik olsun durum değişmeyecektir.

Sonuç olarak; bir ticari işletme sınırları içinde, işletme faaliyeti ile ilgili olarak işlem yapan ve yetkili görünen kişiler yetkili görüldükleri kadar yetkilidir.

Tacir Yardımcısı, ticari vekil, ticari temsilci ve gezici tacir yardımcısı kimdir?

Ticari işletme organizasyonun başında ticari işletmeyi kendi nam ve hesabına işleten gerçek kişi ya da tüzel kişi tacir bulunur. Tacir söz konusu işletme faaliyetini gerçekleştirirken işletmenin ölçeğine göre faaliyet alanında 3.kişilerin çalışmasına, yardımına, emeğine, bilgisine ve/veya uzmanlığına ihtiyaç duyacaktır. Tacirin kendi iradesi ile seçtiği, atadığı ve emek ile hizmetinden yararlandığı kişilere geniş anlamda tacir yardımcısı denmektedir.⁶ Ticari temsilci, ticari vekil, sözleşme yapmaya yetkili acente, pazarlamacı gibi kimseler tacir yardımcısı olarak adlandırılırlar.

- **Ticari Temsilci**

Türk Borçlar Kanununun 547/1 maddesine göre, *“Ticari temsilci, işletme sahibinin, ticari işletmeyi yönetmek ve işletmeye ilişkin işlemlerde ticaret unvanı altında, ticari temsil yetkisi ile kendisini temsil etmek üzere, açıkça ya da örtülü olarak yetki verdiği kişidir.”*⁷

---

⁵ Ünsever İlker, Boğaziçi Üniversitesi Turizm İşletmeciliği Ders Notları, s.27

⁶ Ülgen Hüseyin, Helvacı Mehmet, Kendigelen Abuzer, Kaya Arslan, Ertan Füsün Nomer, Ticari İşletme Hukuku, Beta, İstanbul 2015, s. 674 vd.

⁷ Eski kanun metninde “ticari mümessil” olarak tanımlanmaktaydı. Bu kavram yeni kanunda kurum olarak anılmaya devam etmektedir.

Kanundaki tanımından da anlaşılacağı üzere herhangi bir gerçek ya da tüzel kişinin malvarlığı niteliğinde olan bir Diğer bir anlatımla ticari temsilci taciri temsil eden bir iradi temsilcidir; kanuni temsilci değildir.⁸Yani ticari temsilci, ticari işletme dahilinde kendisine verilen açık ya da örtülü yetki kapsamındaki yetkileri fiilen kullanan tacir yardımcısıdır.⁹ Herbir ticari temsilcinin yetkisi kendi görev tanımın gerektirdiği kadar ve/veya kendisine verilen kadardır. Ancak her halükârda dışarıdan görünen, algılanan kadar yetkili olduğu tartışmasızdır.

Ticari işletmede bir kimsenin yetkilendirilmesi açıkça; yazılı olarak, belgeye dayanarak, tescil ve ilan edilerek vb. şekilde olabileceği gibi örtülü olarak; yakasındaki görev kartı, kullanılan kartvizit, bulunduğu alan, üniforması, pozisyonu vb. şekilde de gerçekleştirilebilir.

“Ticari işletmelerde yetkili görünen kişi yetkili görüldüğü kadarına yetkilidir.”

“Ticari temsilci” genel bir kavramdır. Yönetici konumunda yönetim organı tarafından yetkilendirilmiş ticari temsilciler de (genel müdür, CEO vb.) ya da daha sınırlı yetki sahibi olan genel yetkili ticari vekiller (kasiyer, satış sorumlusu, pazarlama sorumlusu vb.) de teknik olarak ticari temsilci, diğer deyimle tacir yardımcısıdır. Bu gibi kişiler yetkili görüldükleri olağan konularda yetkili kabul edilirler.¹⁰

Ticari temsilci, tacir yardımcıları içinde işletmenin yönetiminde ve temsilinde en geniş ve kural olarak kısıtlanamaz yetkilerle donatılan kişidir. Ticari temsilcinin tüm bu genel yetkilerinin, iç ilişkide geçerli olmak üzere, sınırlandırılması ya da kaldırılması mümkündür. Eğer ticari temsilci iç ilişkide belirlenen bu sınırları giderek aşmakta ve temsil yetkisini kötüye kullanmakta ise, bu işlemlerin muhatabı olan 3. kişi iyiniyetli olduğu sürece bu işlemler ticari işletme sahibini bağlar.¹¹ Örneğin, bir ticari işletmede insan kaynakları müdürü konumunda olan ve fakat çeşitli satışlar yapan kişi bu görev tanımını 3.kişiden saklamış ise ve 3. kişi de hayatın olağan akışına göre temsilcinin bu görev tanımını bilemeyecek durumda ise – iyiniyetli ise – insan kaynakları müdürünün yaptığı satış geçerli olacaktır.

⁸ Şener Oruç Hami, Ticari Temsilci ve Ticari Temsil Yetkisi, Adalet Yayınevi, 2015, s.8 vd.

⁹ İnal Tamer, Ticari İşletme Hukuku, Kazancı Yayınları, 2004, s.323 vd.

¹⁰ Türk Borçlar Kanununun 552. maddesine göre ticari işletmenin alışılmış tüm satış işlemlerini yapmaya, faturaları imzalamaya ve alışılmış ticari işletme işlemlerini gerçekleştirmeye yetkilidir.

¹¹ Ülgen Hüseyin, Helvacı Mehmet, Kendigelen Abuzer, Kaya Arslan, Ertan Füsün Nomer, Ticari İşletme Hukuku, Beta, İstanbul 2015, s. 682 vd.

Ancak, 3. kişi temsil yetkisinin kötüye kullanıldığını bilebilecek durumda ise yapılan işlem Medeni Kanun 2.maddesinde tanımlanan “iyiniyet kurallarına” aykırı olduğundan geçersiz olacak ve ticari işletme sahibini bağlamayacaktır. Örneğin bir bankada üniformasından güvenlik görevlisi olduğu anlaşılan bir kişi bir müşteriye parayı kendisine teslim edebileceğini söyleyip almış ise bu işlemin bankaya para yatırmak olarak tanımlanması ve geçerliliğinden bahsedilmesi mümkün değildir. Zira hayatın olağan akışı içerisinde güvenlik görevlilerin işlem yapma yetkisinin olmayacağını bilmesi gerekir. Burada 3.kişi konumunda olan müşterinin iyi niyetinden bahsetmek mümkün değildir. Aynı kapsamda, ticari temsilci ile işlem yapan kişinin danışıklı yapacağı işlemler de yetki sınırı dahilinde olsa dahi aynı sebeple geçersiz kabul edilecektir.

- **Ticari Vekil**

Tacirler işletme faaliyetini ticari temsilci yerine daha dar yetkili olarak atayacağı tacir yardımcılarını eliyle gerçekleştirmek isterse Borçlar Kanununun 551 ve 552. maddelerinde tanımlanan “genel ticari vekil” ya da “özel ticari vekil” atayabilmektedir.

Bir tacirin ticari temsilcilik yetkisi vermeksizin işletmesini yönetmek veya işletmenin bazı işlerini yürütmek için yetkilendirdiği kişi ticari vekildir.¹²

Ticari vekillik ticari temsilcilikten daha dar kapsamlıdır. Genel yetkili ticari vekil işletmenin sadece olağan tüm iş ve işlemleri konusunda yetkilidir. Özel yetkili ticari vekil ise daha da dar yetkili olarak belirlenmiş alanlarda işlem yapabilmektedir.¹³ Ticari vekillerin ticari temsilciler gibi ticaret siciline tescil edilmesi zorunlu değildir.

- **Gezici Tacir Yardımcısı (Pazarlamacı)**

Pazarlamacı (gezici tacir yardımcısı), tacirin işletme faaliyetini genişletip müşterinin ayağına giderek işletme merkezi dışında işlemler yapan bağımlı tacir yardımcısıdır. Borçlar Kanununun 448 ila 460.maddeleri pazarlamacılık sözleşmesini tanımlamaktadır. Pazarlamacılık bir çeşit tacir yardımcılığı olup ticari temsilcilikten farklıdır. Ticari temsilci işletmenin içinde veya dışında bir sınıra bağlı olmaksızın yönetim ve temsil görevi icra

---

¹² Ülgen Hüseyin, Helvacı Mehmet, Kendigelen Abuzer, Kaya Arslan, Ertan Füsün Nomer, Ticari İşletme Hukuku, Beta, İstanbul 2015, s. 705 vd.

¹³ Ülgen Hüseyin, Helvacı Mehmet, Kendigelen Abuzer, Kaya Arslan, Ertan Füsün Nomer, Ticari İşletme Hukuku, Beta, İstanbul 2015, s. 693 vd.

ederken işletme dışında pazarlamacılık faaliyetlerine aracılık etmekle yetkilendirilmiş tacir yardımcısıdır.¹⁴

Ticari temsilci veya ticari vekil olarak işi sözleşme yapmak olan “plasiyer satıcı”, “tur operatörü temsilcisi” veya “otel satış ve pazarlama müdürü” gibi kimselerin imzaladığı sözleşmelerin “imza sirküleri ile yetkilendirilmedikleri” iddiası ile geçersizliğini ileri sürmek mümkün olmayacaktır.

Bir tüzel kişilik olan şirketleri borç altına sokacak işlemleri yapmaya yalnız ve yalnız yönetim organı aracılığıyla noterden onaylı belge ile yetkilendirilen kişiler yetkili iken; şirketlerin malvarlığı konumundaki ticari işletmelerde yetkilendirme açık ve örtülü olarak yapılabilmektedir. Ticari işletme bünyesinde çalışan ticari temsilcinin ya da diğer tacir yardımcılarının yetkisi “yetkili göründükleri kadardır.” Burada esas alınan ölçüt hayatın olağan akışı içinde herhangi bir 3. kişinin iyi niyet kurallarına uygun olarak söz konusu ticari temsilciyi ne kadar yetkili olarak görebileceğidir.

Tacir gerçek kişi veya tacir tüzel kişi adına işlem yaparak taciri yükümlülük altına sokabilecek kişilerin bilinmesi ve ticari işletme organizasyonunun buna göre oluşturulması basiretli tacir davranışı gereğidir.

Tacir gerçek kişi veya tacir tüzel kişi adına işlem yaparak taciri yükümlülük altına sokabilecek kişilerin bilinmesi ve ticari işletme organizasyonunun buna göre oluşturulması basiretli tacir davranışı gereğidir.

---

¹⁴ Ülgen Hüseyin, Helvacı Mehmet, Kendigelen Abuzer, Kaya Arslan, Ertan Füsün Nomer, Ticari İşletme Hukuku, Beta, İstanbul 2015, s. 699 vd.